

تعاونی‌ها: مکتب‌هایی برای دموکراسی

مصرف را در شهرک انگلیسی راجدیل واقع در لالکاشایر بنا نهادند. این سازمان که «جامعه پیشگامان برابر راجدیل» نام گرفت اولین طعم استقلال و آزادی اقتصادی را به کارگران محلی چشاند.

پنجاه سال بعد، در ۱۸۹۵، «اتحادیه بین‌المللی تعاون» در لندن تأسیس شد.

هنگامی که سازمان ملل متحد به سال ۱۹۴۵ به وجود آورد اتحادیه بین‌المللی تعاون یکی از اولین سازمانهای غیردولتی بود که به عنوان یکی از بالاترین سازمانهای مشورتی نوع اول برای «شورای اقتصادی و اجتماعی» برگزیده شد. در سپتامبر ۱۹۹۵ «اتحادیه بین‌المللی تعاون» جشن صدمین سالگرد تولد خود را به صورت کنگره‌ای در منچستر (انگلیس) بر پا کرد.

از آن شروع فقیرانه صد و پنجاه سال پیش نهضت تعاونی، اتحادیه‌ای جوانه زده است که صد کشور دنیا را در بر گرفته و طیف گسترده‌ای، از فعالیت‌های کشاورزی و شیلات گرفته تا جهانگردی و از بیمه تا مسکن و بانکداری را شامل می‌شود. امروزه اتحادیه بین‌المللی تعاون مفتخر عضویت ۷۶۰ میلیون نفر می‌باشد و برآورد می‌شود که کل اشخاصی که معاش آنها تا حدود قابل ملاحظه‌ای توسط تعاونی‌ها تأمین می‌شود به سه میلیارد نفر بالغ شود که بیش از نصف جمعیت جهان نیز می‌باشد.

بر اساس «اصول اولیه ۱۸۴۴ راجدیل» که

نقل از گزارش: دفتر بین‌المللی کار

مترجم: سیدجواد سیدصالحی

اعضاء در شراکت تعاونی خود سهم عادلانه‌ای از مخاطرات و مزایا را می‌پذیرند.

روشن است که این تعاونی‌های «اصیل» بخش دولتی که توسط اعضاء اداره (و توسط همانها) و تأمین مالی می‌شود نباید اشتباهاً این تعاونیها با سازمانهای اشتراکی دولتی یکی دانسته شود بخصوص که «تعاونی‌های» اشتراکی در واقع شاخص اقتصادهای با برنامه‌ریزی متمرکز می‌باشند.

فرق عمده دیگری بین سازمانهای اشتراکی و تعاونی‌های اصیل وجود دارد. تعاونی‌های اصیل را غالباً «مکتب مردم سالاری» می‌خوانند، چون از کوچک تا بزرگ به نحوی مردمی سازمان می‌یابد و مردم، نه دولتها، کارهای روزمره را هدایت و اداره می‌کنند و تصمیم‌گیری، فرایندی مشترک است.

یک قرن و نیم خودیاری،

از لحاظ تاریخی اساس نهضت جدید تعاونی به سال ۱۸۴۴ برمی‌گردد. در این زمان گروه کوچکی از بافندگان اولین تعاونی

در پیام دبیر کل سابق سازمان ملل متحد به مناسبت اول ژوئیه (روز بین‌المللی تعاون) در سال ۱۹۹۵ چنین آمده است:

«بنگاههای تعاونی ابزار سازمانی فراهم می‌کند که بدان وسیله بخش مهمی از بشریت می‌تواند وظایف ایجاد اشتغال مولد، محو فقر و دستیابی به یکپارچگی اجتماعی را خود به دست گیرد. این بنگاهها الگوی سازمانهای اجتماعی مردمی و پایداری را تشکیل می‌دهند که بر اساس برابری، عدالت و همبستگی تشکیل شده است.»

تعریف:

در ذهن عموم مردم مدتها این ابهام وجود داشته است که واقعاً چه چیزی تعاونی را به وجود می‌آورد. در ابتدا این سازمانها چنین نام گرفتند زیرا ابزاری عملی برای همکاری به دست دادند. تعاونی‌های راستین نوع خاصی از بنگاههای اقتصادی در داخل نظام رسمی بازار است که هم صبغه اقتصادی و هم اجتماعی دارد و بازتاب احساس ژرف مسئولیت اجتماعی و زیست محیطی می‌باشد.

بر طبق تعریف «اتحادیه بین‌المللی تعاون» تعاونی‌ها کانونهای خودمختاری است که در آن اعضاء داوطلبانه متحد می‌شوند تا نیازهای مشترک اقتصادی و اجتماعی خود را توسط بنگاههایی که خود به وجود می‌آورند و به نحوی مردم سالار (دموکراتیک) اداره می‌شود، برطرف سازند. «سازمان بین‌المللی کار» نیز در تعریف خود خاطر نشان می‌کند که

در سال ۱۹۹۵ اختیار شد تا بازتاب سریع‌ترین محیط اجتماعی و اقتصادی جهان باشد، تعاونی‌ها اصول زیر را به عنوان رهنمودهای عام فعالیت خود به کار می‌برند:

«**عضویت:** در تعاونی‌ها بدون ملاحظات سیاسی، مذهبی، جنسی، نژادی یا وابستگی اجتماعی به روی همه باز است.

«**دموکراسی:** تعاونی‌ها سازمانهایی مردمی - مشارکتی است که فعالان توسط اعضاء کنترل می‌شود، در سطوح اولیه اعضاء از حق رای مساوی برخوردارند و در سطوح بالاتر مدیران اعضاء را در تصمیم‌گیری درگیر می‌نمایند.

«**ساختار مالی:** اعضاء به طور مساوی سرمایه تعاونی را تامین می‌کنند و در بخشی از آن مشاعاً سهمیند و در نتایج عملیات تعاونی شریکند.

«**آموزش:** فعالان تعاونی جهت اعضاء، مدیران و کارکنان برنامه‌های آموزشی زنده ترتیب می‌دهند. علاوه بر تشویق اعضاء به همکاری فعال با یکدیگر، از فعالیت‌های اطلاع‌رسانی برای آگاهی عموم به ویژه جوانان و رهبران عقیدتی حمایت می‌کنند.

«**خودگردانی:** تعاونی سازمانی خودگردان است که برای کمک متقابل آماده است و توسط اعضاء اداره می‌شود. هرگونه توافقی با دولتها یا دیگران آزادانه و بر طبق شرایط قابل قبولی صورت می‌گیرد که خودگردانی تعاونی را تامین کند.

«**هماهنگی:** دست‌اندرکاران تعاونی‌ها با توجه به جوامعی که در داخل آن فعالیت می‌کنند، می‌کوشند نیازهای اعضاء را با هدفهای پایدار توسعه اقتصادی هماهنگ کنند. نهضت تعاونی در نظامی ارزشی بنیان نهاده شده است که بر خودیاری، دموکراسی،

برابری، عدالت و همبستگی تاکید دارد. اساس این مفاهیم ارزشهای اخلاقی است: شرافت، گشادگی و مسئولیت اجتماعی برای همه. اینکه ارزش‌های مورد قبول نهضت تعاونی مکمل ارزشهای مورد قبول سازمان ملل است اظهر من الشمس است.

امروز به ویژه، در پرتو روندهای تازه اقتصادی و اجتماعی بیش از پیش مشخص می‌گردد که تعاونی‌ها نقشی محوری در ایجاد یک جامعه پایدار بازی می‌کنند. به قول دبیرکل سازمان ملل، این سازمانها «وسایلی را به وجود می‌آورند که غالباً تنها ابزار موجود است که بدان وسیله فقرا همانند آنهایی که وضع بهتری دارند ولی دائم در معرض خطر فقیر شدن هستند، قادر بوده‌اند نسبت به تامین اقتصادی در سطح قابل برابر دست یابند».

به پاس کمک ارزشمند تعاونی‌ها و با برگزاری جشن یکصدمین سال تولد اتحادیه بین‌المللی تعاون، مجمع عمومی (سازمان ملل) در قطعنامه ۴۷/۹۰ مورخ ۱۶ دسامبر ۱۹۹۵ روز اول ژوئیه ۱۹۹۵ را به عنوان اولین «روز بین‌المللی تعاونی‌ها» از سوی سازمان ملل اعلام نمود، لیکن اتحادیه بین‌المللی تعاون از ۱۹۲۳ روز بین‌المللی تعاونی را (اولین شبه ژوئیه) جشن گرفته است. به

علاوه در ایالات متحده کل ماه اکتبر به عنوان «ماه تعاون» و هفته ۲۱-۱۵ اکتبر ۱۹۹۵ قرار بود جشن گرفته شود و حال آنکه ۱۹ اکتبر یادآور برگزاری جشن سالانه «روز بین‌المللی اتحادیه اعتبارات» است.

کمک‌های ملموس

بنگاههای تعاونی به نحوی محسوس به کاهش فقر، ایجاد اشتغال مولد و ترویج یکپارچگی اجتماعی کمک می‌کنند. در واقع مجمع عمومی (سازمان ملل) در قطعنامه ۴۹/۱۵۵ مورخ ۲۳ دسامبر ۱۹۹۴ تصدیق کرد که تعاونی‌ها «عامل جدایی‌ناپذیر توسعه اقتصادی و اجتماعی در همه کشورها...» است. تعاونی‌ها با طیف گسترده و شاخص خود بیشتر اوقات به عنوان نمونه‌های بهره‌وری و کارآیی شاخص می‌شود و این هنگامی است که از خدمات آنها به عنوان الگوهای محسوس مشارکت اجتماعی صحبتی به میان نیاید. در بسیاری موارد تعاونی‌ها نقش عمده‌ای در صنایع بعهده دارند. ذیلاً چند واقعت برجسته عرضه می‌شود.

تعاونی‌ها در کشورهای در حال توسعه،

برطبق گزارش دبیر کل سازمان ملل (۴۹/۲۱۳ آ مورخ اول ژوئیه ۱۹۹۴) حدود ۲/۳ میلیارد نفر یا ۵۷ درصد جمعیت کشورهای در حال توسعه «از نزدیک با تعاونی‌ها همکاری دارند». تعاونی‌ها به اقتصادی‌های ملی خدمات حیاتی و کمک‌های عمده می‌کنند. به عنوان مثال:

«**هند:** در سال ۱۹۹۳ حدود ۹۰۰۰۰ تعاونی تهیه و فروش وجود داشت. این شرکتها با عرضه ۲۴ درصد از نهاده کود، هند را به سوی «انقلاب سبز» رهنمون شدند. در عین حال تعاونی‌های لیبیاتی «آنانند»، متشکل از

حدود ۵۷۰۰۰ تعاونی لبنیاتی با متجاوز از ۶ میلیون عضو، بزرگترین تولیدکننده فرآورده‌های لبنیاتی بود.

* **برزیل:** با عنایت به اینکه دسترسی به خدمات بهداشتی کافی مشکل جدی برزیلی متوسط بود، در ۱۹۶۷ سازمانی تعاونی بنا نهاده شد تا با بنگاههای متمرکز خدمات بهداشتی رقابت کند. امروز این سازمان ۶۱۴۰۰ پزشک (حدود یک سوم تعداد آنها در سطح کشور) و ۸/۵ میلیون متقاضی دارد.

* **جمهوری کره:** تنها پس از سی سال، موجودیت بزرگترین اتحادیه اعتباری در کشورهای در حال توسعه در این کشور به ثبت رسیده است این اتحادیه با ۷/۵ میلیارد دلار دارایی مقام اول و با ۲/۸ میلیون عضو مقام دوم بین کشورها را داراست.

* **افریقا:** در بورکیناسو، ساحل عاج و مالی فرآیند تبدیل تعاونی‌های «فرا دولتی» به تعاونی‌های اصیل مردمی با همکاری فعال سازمان بین‌المللی کار (ILO) و از طریق «برنامه بین‌المللی مبادلات تجاری بین تعاونی‌ها» (Intercoop) و از طرح «حمایت سازمانی و تعاونی افرادی عادی برخوردار می‌باشند.

* **چین:** در آوریل ۱۹۹۴ حدود ۱۶۰ میلیون چینی عضو تعاونی‌های مرتبط با «اتحادیه بین‌المللی تعاون» بودند. با اینکه تعاونی‌های «دولتی» هنوز هم می‌باشند. بسیاری از آنها دست به کار پرزحمت مردمی شدن زده‌اند و این امر از این واقعیت آشکار است که تا ۱۹۹۳ حدود ۱۰۰۰ شرکت سهامی با یک میلیارد دلار سرمایه بین بنگاههای خارجی و تعاونی‌های چینی تشکیل شده است.

تعاونی‌ها در کشورهای پیشرفته،

غیرانتفاعی و بزرگترین خبرگزاری دنیا بین ۷۶۵۵ رسانه خبر بخش می‌کند و روزانه ۹۸/۸ درصد از روزنامه‌های ایالات متحده را تغذیه می‌کند.

مغناضل / سهام: ۱۰۰۰۰۰ شرکت تعاونی امریکایی نه تنها اشتغال فراهم می‌کنند بلکه برای ۱۱ میلیون از کارکنان خود نیز برنامه‌های خرید و فروش سهام انجام می‌دهند.

اهور هالی: اتحادیه‌های تعاونی اعتبار روزانه به طور متوسط ۱۳/۳ میلیون چک به ارزش کلی ۱/۳ میلیارد دلار نقد می‌کنند و این در حالی است که «فارم کردیت سیستم» روزانه به طور متوسط ۱۴۸ میلیون دلار به اعضا خود وام می‌دهد و «بانک ملی تعاون» ۱/۷ میلیون دلار تسهیلات تازه به موسسات تعاونی اعطاء می‌کند.

* **اروپا:** در ۱۹۹۳ تعاونی‌های تهیه و توزیع کشاورزی در «اتحادیه اروپا»، اطریش، فنلاند و سوئد ۱۴ میلیون عضو، ۸۰۰۰۰۰ کارمند، ۲۰۵ میلیارد اکو (ECU) (پول واحد اروپایی) فروش، ۵۵ درصد نهاده‌های کشاورزی و ۶۰ درصد کل فروش را داشته‌اند. در همین سال تعاونی‌ها در سوئد فروش سالانه‌ای معادل ۲۰ میلیارد اکو (۸ درصد محصول ناخالص ملی) داشته‌اند و حال آنکه تعاونی‌های منطقه باسک اسپانیا ۱۵ درصد تولید ناخالص منطقه‌ای را به دست آوردند.

* **ژاپن:** تقریباً هر بنگاه زراعی ژاپنی عضو تعاونی‌های تهیه و توزیع است که ۹۵ درصد تولید برنج سال ۱۹۹۳ را در اختیار داشتند. در همین سال تعاونی‌ها حدود ۹۰ درصد محصولات شیلاتی ژاپن را نیز در دست داشتند.

آنچه بسیاری از مردم درک نمی‌کنند این است که تعاونی‌ها منحصرأ و یا ابتدائاً برای کشورهای در حال توسعه در نظر گرفته شده است. برعکس، برآورد شده است که ۵۳۱ میلیون (۶۲ درصد) از کل جمعیت کشورهای دارای اقتصاد بازار از نزدیک و به طریقی با تعاونی‌ها مرتبطند. به عنوان مثال:

* **ایالات متحده امریکا:** در ۱۹۹۴ یکصد شرکت تعاونی ۷۵۰۰۰۰ نفر را در اشتغال داشته و معادل ۸۷/۲ میلیارد ریال در اقتصاد ملی سهم داشته‌اند. به علاوه فهرست ۱۹۹۳ منعکس شده مجله فورچون از پانصد شرکت عمده صنعتی امریکا در سراسر جهان حاوی ۱۴ بنگاه تعاونی بود و شش تعاونی دیگر در میان ۱۰۰ شرکت بزرگ خدماتی که خدمات متنوع ارائه دهند قرار داشت. از این گذشته نشریه «بانک ملی تعاون» با عنوان «یک روز در زندگی امریکای تعاونی» نشان می‌دهد که زندگی نیمی از آمریکاییها - یعنی حدود ۱۲۰ میلیون نفر - تحت تاثیر فعالیت تعاونی‌ها است.

سرباه: تعاونی‌های مسکن برای ۳ میلیون نفر از جمعیت کشور سرپناه تهیه کرده‌اند در حالی که تعاونی‌های مصرف برای ۲۵ میلیون برق تامین می‌کنند.

خوراک: فروشگاههای مستقل غذایی که عضو عمده فروشیهای تعاونی است روزانه ۱۲۳ میلیون دلار خواروبار و محصولات خانگی تهیه می‌کند.

بهداشت: مراکز بهداشتی تعاونی روزانه به ۶۰۰۰۰ نفر خدمات بهداشتی عرضه می‌کنند و این در حالی است که پزشکان در سازمانهای تعاونی و مراکز بهداشت غیرانتفاعی روزانه از ۲۲۰۰۰۰ بیمار پذیرایی می‌کنند.

رسانه‌ها: آسوشیتدپرس، تعاونی

«KALADA» نهضت صندوق‌های کشاورزی» که یک، یکی از اتحادیه‌های پس‌انداز و اعتبار برجسته کانادا و بزرگترین موسسه مالی آن استان به شمار می‌آید، دوازده شرکت سرمایه‌گذاری منطقه‌ای بنا نهاد تا توسعه متوازن را با انگیزش نوآوری در مناطق محروم اقتصادی ترویج کند.

تعاونی‌ها و نبرد آنها بر علیه فقر

فقر دشمن توسعه است. و در دنیای امروز از هر پنج نفر یکی دچار فقر است و این علامتی شوم برای آینده مشترک ماست. سازمان ملل برای ارتقاء آگاهی‌ها و انگیزش علاج آن سال ۱۹۹۶ را سال بین‌المللی محو فقر اعلام کرده است.

به علاوه «نشست سران جهان برای توسعه اجتماعی» که با حمایت سازمان ملل در مارس ۱۹۹۵ در کپنهاگ پایتخت دانمارک تشکیل شد و از سوی رسانه‌ها «نشست فقر» لقب گرفت، محو فقر را یکی از مقولات محوری خود قرار داد.

اعلامیه پایان نشست سران و برنامه عمل جهت تدوین طرح‌های ملی جهت محو فقر بر «استعداد و کمک تعاونیها برای دستیابی به هدفهای توسعه اجتماعی به ویژه محو فقر...» اذعان کرد.

و به راستی تعاونی‌ها اساساً به محو فقر، هم مستقیماً توسط اعضاء و کارکنان و هم غیرمستقیم از طریق انگیزش اقتصادهای جوامعی که در آن فعالیت می‌کنند، مثلاً از طریق درآمد حاصله از اشتغال، از طریق تهیه کالاها و خدماتی که خانواده‌ها استطاعت آنها را دارند، از طریق حمایت از مصرف‌کننده، از طریق اداره موثر امور مالی خانوارها و بنگاهها، از طریق بیمه‌های مناسب، از طریق تامین مسکن و خدمات عام‌المنفعه و بالاخره از

طریق تامین آموزش و پرورش نیروی انسانی، کمک می‌کنند.

زنان و تعاونی‌ها

زنان به ویژه، عضویت در بنگاههای تعاونی را موثرترین وسیله نیل به تقویت بنیه اقتصادی و مهمتر از آن حفظ مزایای ناشی از آن می‌یابند.

حاصل چهارمین کنفرانس زنان که ۴ تا ۱۵ سپتامبر ۱۹۹۵ در پکن برگزار شد و به موازات آن «مجمع غیردولتی زنان» در همین سال وسیله‌ای موثر برای نمایش دستاوردهای نهضت تعاونی در جهت پیشرفت زنان به دست می‌دهد. از مسائل مورد علاقه راههای مختلفی است که از آن طریق تعاونی‌ها به زنان یاری می‌رسانند که چگونه به تساوی واقعی با مردان دست یابند:

«کاهش فقر، بهترین وسیله برای مبارزه با فقر زنان تامین اشتغال یا معاش آنها با شرایط قابل قبول است من جمله روال کاری قابل انعطاف و پرداخت دستمزد و همچنین بیمه و اعتبار غیراستثماري. «فولک سام» سوئد نمونه قابل تحسین یک تعاونی اعتبار است که خدمات ابتکاری متناسب با نیازهای زنان به ویژه در شرایط دشوار نظیر طلاق، بیوه‌گی، بیکاری، تک فرزندی و سرپرستی خانوار عرضه کرده است.

* دسترسی به آموزش و پرورش مناسب: تعاونی‌ها به بهبود وضع آموزشی دختران و زنان عضو و کارکنان توجه ویژه‌ای نشان می‌دهند. تعاونی‌ها با کمک به کاهش بار کارهای خانه و ارائه فرصت برای کسب منابع درآمد مستقل راه را برای قدرت‌گیری زنان هموار می‌کنند.

«خدمات بهداشتی، تامین خدمات بهداشتی

مناسب با هزینه‌های قابل قبول، مواد خوراکی با ارزش غذایی مناسب و لوازم خانوادگی ایمن و برنامه‌های آموزش بهداشت خانواده مثالهای دیگری است از طرقی که تعاونی‌ها به نیازهای خاص بهداشتی زنان توجه کرده‌اند.

«دفع ضحونت نسبت به زنان، تعاونی‌ها با تهیه ملزوماتی همچون مسکن، اشتغال و مراقبت از کودکان وسیله‌ای شده‌اند برای کاهش وابستگی زنان و اضطراب مالی آنها که می‌تواند آنها را نسبت به بدرفتاری و ضحونت آسیب‌پذیر کند.

«خودانگیزی اقتصادی، تعاونی‌ها طبیعتاً تجمع منابع را به منظور محافظت از دارایی‌ها ترویج می‌کنند و فرصت فعالیت‌های کارآمد اقتصادی را بهبود می‌بخشند. بنابراین برای زنان که غالباً به منابع تولیدی دسترسی ندارند مخصوصاً مفیدند.

«همارکن برابر، تعاونی‌ها به زنان راهی جهت کسب تجربه و تحرک عمودی، هم در داخل نهضت تعاونی و هم در تصمیم‌گیریهای بیرونی، اعطاء می‌کنند.

فعالیت‌های اقتصادی مسئولانه

ترویج فعال اخلاق مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بنگاههای مردمی اعتقاد دیگر نهضت تعاونی است که از هدفهای توسعه اجتماعی ملل متحد پشتیبانی می‌کند.

برخی تعاونی‌ها نشان داده‌اند که در این عصر افزایش آگاهی عمومی، شایسته است حتی در فعالیت‌های خصوصی، مسئولیت‌های اجتماعی را پذیرفت. «بانک تعاونی» انگلیس در این مورد مثال زدنی است. در پاسخ به خواست مشتریان و اعضاء، بانک خط‌مشی اخلاقی تنظیم کرد که آن را از رابطه با هر حکومت یا سازمانی که اعمال مخرب اجتماعی

تعاونی‌ها و مصرف‌کنندگان

نهضت تعاونی مصرف با ابزارهای گوناگون قادر بوده است کیفیت اقتصادهای ملی را به نفع بخش‌های عظیم جمعیت بهبود بخشد. آنها توانسته‌اند انحصارات را درهم بشکنند و بدان وسیله قیمت‌ها را کاهش دهند و نظام تولید و توزیع را عادلانه سازند. تعاونی‌های خرید کارآیی بنگاههای عضو را حفظ کرده و به تنوع بازار و به افزایش کارآیی خدمات محلی یاری می‌رسانند.

گروهی خاص در یک بنگاه بزرگ یا دانشجویان یک دانشگاه ختم می‌شود.

دیگر تعاونی‌ها، به ویژه در اقتصادهای پیشرفته مبتنی بر بازار گروههای اقتصادی تشکیل داده‌اند و در سرتاسر قلمرو ملی گسترش یافته و در خدمت بخش‌های قابل ملاحظه‌ای از جمعیت، اعم از اعضاء و عموم را در بر می‌گیرد. بسیاری از این تعاونی‌ها با واحدهای مکمل عمده‌فروشی، حمل و نقل، مالی و تبلیغات خاص و خدمات عمومی و در برخی موارد کارگاههای تولیدی خاص خود را ایجاد کرده‌اند. آنها مستقیماً با تعاونی‌های تولید (کنندگان) تشریک مساعی دارند.

در اروپا سازمانهای ملی، اتحادیه‌های اقتصادی بین‌المللی برپا کرده‌اند، مثلاً «ناف» (NAF) در کشورهای شمالی و اتحادیه وابسته ولی گسترده‌تر اینترکوپ (سازمان بین‌المللی داد و ستدهای توزیعی تعاونی‌های مصرف) که یکی از نهادهای تخصصی اتحادیه بین‌المللی تعاون است. نفوذ اعضاء را در بازار با خرید مشترک، کاربرد تسهیلات و خدمات مشترک و ترویج داد و ستد بین اعضاء افزایش می‌دهد. در اروپا در امریکای شمالی گروههای

می‌کردند دولتها «تشکیل تعاونی‌های مصرف و سایر فعالیتهای تجاری وابسته، همچنین اطلاعات پیرامون آنها» به ویژه در مناطق روستایی» را تشویق کنند. دیرکل در آخرین رشته گزارشهای دوسالانه به مجمع عمومی در مورد تعاونی‌ها (سند ۴۹/۲۱۳ / آ مورخ اول ژوئیه ۱۹۹۴) چنین نتیجه‌گیری کرد که: «تعاونی‌ها در اقتصادهای مبتنی بر بازار اساساً به تامین کالاهای تمام مردم یاری می‌رسانند و این کار را اصولاً با بهبود کارآیی و کیفیت بازار انجام می‌دهند. ویژگی‌های تعاونی‌های مصرف و ابعاد تعاونی‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی دنیا

تعاونی‌های خرده‌فروشی متعلق به مصرف‌کنندگان ابزارهای سازمانی موثری هستند که مصرف‌کنندگان بدان وسیله قادر هستند با شرایط مساعدتر وارد بازار شوند. این تعاونی‌ها کالاها و خدماتی را عرضه می‌کنند که توسط خود مصرف‌کنندگان مشخص شده و دارای قیمت مناسب است. بسیاری از این بنگاهها کوچک هستند و به یک یا چند فروشگاه در یک محدوده جغرافیایی یا

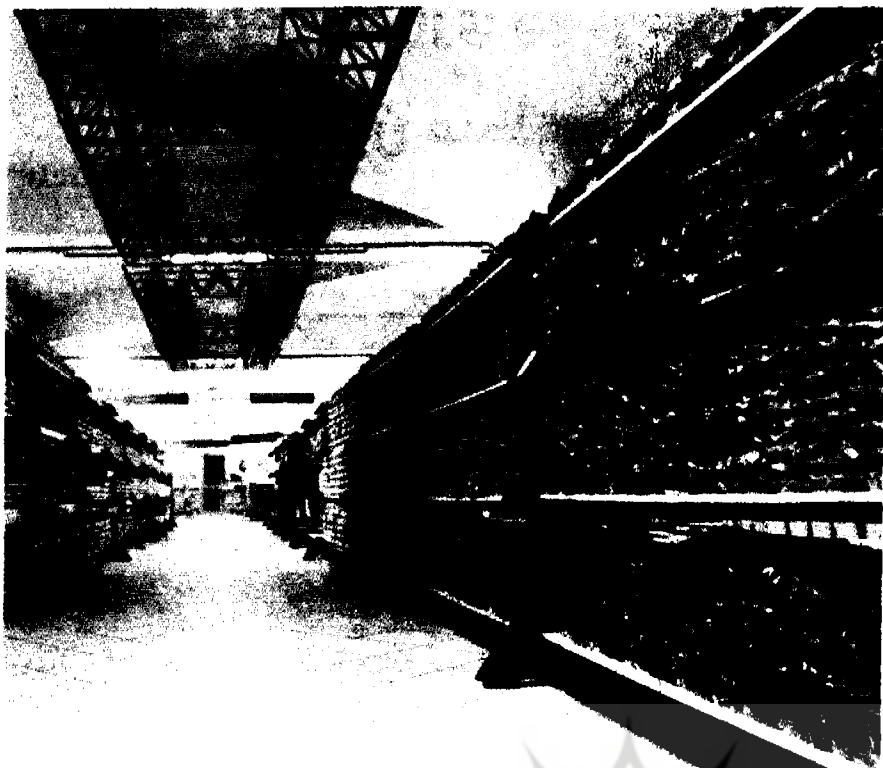
سازمان ملل از ابتدای حیات خود بر ضرورت ارضاء نیازهای انسان با کالاها و خدمات، هم به عنوان محور اقتصادی کارآمد خانوار و هم مصرف‌نهایی فرد، تاکید می‌ورزیده است. به راستی اینها جزء حقوق اساسی بشر است.

به ویژه اینکه، به دنبال تصویب «اعلامیه بین‌المللی حقوق مصرف‌کنندگان» از سوی اتحادیه بین‌المللی تعاون، مجمع عمومی ملل متحد طی قطعنامه ۳۱/۳۷ مورخ ۱۹۶۹ «مزایای اجتماعی و اقتصادی متعلق به تعاونی‌های تولید، مصرف، اعتبار، چندمنظوره و...» را به رسمیت شناخت.

در اواخر دهه ۱۹۷۰ سازمان ملل همچنین تصدیق نمود که حمایت از مصرف‌کنندگان تاثیر مهمی بر توسعه اقتصادی و اجتماعی دارد و در ۱۹۸۵ مجمع عمومی طی قطعنامه ۳۹/۲۴۸ رهنمودهای سازمان ملل را در مورد حمایت مصرف‌کنندگان تصویب کرد. این رهنمودها من جمله پیشنهاد

تعاونی عملیات خود را در ورای مرزها گسترش می‌دهند یا وارد مشارکت با طرفهای معامله کشورهای مجاور می‌شوند. بنگاههای خرده‌فروشی و خدماتی مستقل نیز تعاونی‌های خرید و خدمات عمومی خود را برپا کرده‌اند. در حالی که مزایای حاصله مستقیماً نصیب صاحبان غیر تعاونی می‌شود، مصرف‌کنندگان از قیمت‌های پایین و تداوم حضور خرده‌فروشی‌های کوچک و متوسط محلی بهره‌مند می‌شوند.

تعاونی‌های متعلق به مصرف‌کنندگان نمایندگی‌ها و سازمانهای خدماتی ایجاد کرده‌اند. «یورو کوآپ» (جامعه اروپای تعاونی‌های مصرف‌کنندگان) منافع آنها را در محدوده اتحادیه اروپا نمایندگی، دفاع و ترویج می‌کند. «سازمان بین‌المللی مصرف‌تعاونی» نهاد تخصصی اتحادیه بین‌المللی تعاون که تا سال ۱۹۹۳ «کمیته مصرفی اتحادیه بین‌المللی تعاون» خوانده می‌شد، کار خود را در دهه ۱۹۶۰ به عنوان «طرف کاری مصرف‌کنندگان» در اتحادیه بین‌المللی تعاون شروع کرد و «اعلامیه بین‌المللی حقوق مصرف‌کننده» را منتشر کرد که از سوی کنگره ۱۹۶۹ اتحادیه بین‌المللی تعاون پذیرفته شد. با این پیش‌قدمی که بعدها از سوی سازمان ملل در رهسمنودهایش جهت حمایت از مصرف‌کنندگان دنبال شد، کمیته، شرکت کامل اتحادیه بین‌المللی تعاون را در برگزاری روز بین‌المللی مصرف‌کنندگان در پانزدهم مارس هر سال با همکاری «سازمان بین‌المللی اتحادیه‌های مصرف‌کنندگان» (که بعدها موسسه بین‌المللی مصرف‌کنندگان نام گرفت) را تبلیغ کرد. و در سال ۱۹۸۸ رهنمودهای خود را برای «خط‌مشی تعاونی مصرف» تصویب کرد و از آن جمله آنها را به عنوان

هر خانوار چهار نفر، این به معنی عضویت ۴۲۴ میلیون نفر است. به این رقم می‌توان ۲۰۵ میلیون عضو تعاونی‌های چندمنظوره و میلیونها نفر از کارکنان تعاونی‌ها را اضافه کرد. ابعاد تعاونی‌ها در اقتصادهای پیشرفته مبتنی بر بازار در اروپا قابل ملاحظه است. در ۱۹۹۴ اعضای «یورو کوآپ» ۲۱۳۶۷ هزار نفر (یا خانوار) عضو و در سال ۱۹۹۲ فروشی معادل ۴۶۵۰۰ میلیون اکو داشته‌اند. اتحادیه تعاونی عمده‌فروشان متعلق به تعاونیهای خرده‌فروشان در بخش مواد غذایی (UGAL)، که اتحادیه تعاونی‌های عمده‌فروشی خرید و خدمات در سطح ملی است و از ۱۷۵ هزار بنگاه خرده‌فروشی مستقل تشکیل شده است، در سال ۱۹۸۹ فروشی معادل ۲۷۴۹۰ میلیون اکو داشتند. در برخی از کشورها تعاونی‌های خرده‌فروشی متعلق به مصرف‌کنندگان، سهم عمده‌ای از بازار

عظیم‌ترین نهضت‌های مردمی مصرف‌کنندگان دنیا به رسمیت شناخت. اتحادیه بین‌المللی تعاون از طریق دفاتر منطقه‌ای و دیگر سازمانهای تعاونی ملی و بین‌المللی برنامه‌های مهم کمک فنی اجرا می‌کند که در درجه اول برای کمک به طرفهای ذی‌علاقه در کشورهای در حال توسعه و بازسازی و نوسازی نظام‌های فرادولتی پیشین در اروپای مرکزی و شرقی طراحی شده است.

ابعاد نهضت تعاونی‌های مصرف اکنون بسیار عظیم است و این کار از اولین تعاونی جدید شروع شده است که خود یک تعاونی مصرف بود که در سال ۱۸۴۴ با ۲۸ نفر تشکیل شد و «انجمن پیشگامان منصف راجدیل» نام گرفت. در سال ۱۹۹۴ چهارده درصد از کل عضویت اتحادیه بین‌المللی تعاون از تعاونی‌های مصرف تشکیل می‌شد: ۱۰۶ میلیون نفر در سراسر جهان با احتساب

به بهانه برگزاری چهارمین همایش وزراء و رهبران ملی تعاون منطقه آسیا و اقیانوسیه در تایلند

مقدمه

مأخذ: گزارش دفتر منطقه‌ای تعاونیهای

آسیا و اقیانوسیه

ترجمه: مرجانه سلطانی

مروری بر دست‌آوردها

اولین همایش وزرای تعاون به همت «دفتر منطقه‌ای آسیا - اقیانوسیه اتحادیه بین‌المللی تعاون (آی.سی.ا.روپ)»^۱ در سال ۱۹۹۰ در سیدنی استرالیا برگزار شد. هدف اصلی حساس نمودن سیاستگذاران و به عبارتی وزراء و رهبران ملی تعاون به ماهیت اصیل و ناب تعاونیها در مقایسه با وضعیت کنونی و عملکرد آنان در منطقه آسیا - اقیانوسیه بود تا از این وادی گامهای مثبتی در راه گسترش نهضت تعاون وابسته به اعضاء، بر محور اعضاء و با نظارت اعضاء برداشته شود. دومین و سومین همایش به ترتیب در سالهای ۱۹۹۲ و ۱۹۹۴ در جاکارتا و کلمبو برگزار شدند. موضوع هر سه همایش «روابط دولت و تعاونی» با مطرح نمودن زمینه‌های خاصی چون تاکید بر گفت و شنود و ارائه پیشنهاد بود.

زمینه‌های چهارمین همایش

عوامل بسیاری برگزاری چهارمین همایش وزرای تعاون آسیا و اقیانوسیه را مقتضی جلوه می‌دهند. اول آنکه، بیانیه کلمبو به این عبارت ختم می‌شود: «نظر به تاثیر مثبت آخرین همایش وزرای تعاون، وزرای تعاون منطقه آسیا و اقیانوسیه باید با هدف مرور پیشرفتها و مشکلات تعاونیهای این منطقه به نشستهای ادواری خود تداوم بخشند». دوم آنکه، مرور پیشرفتها و دست‌آوردهای همایشهای قبلی

تحولاتی که در جو اجتماعی، اقتصادی موجود منطقه آسیا و اقیانوسیه در جریان است با چنان سرعت برق‌آسایی در حرکت است که تعاونیها نمی‌توانند تنها به امور تجاری معمول خود اکتفا کنند. تعاونیها باید در دو بعد تجاری و اقتصادی خود را با محیط کنونی هماهنگ نمایند.

با شکسته شدن دیوارهای تجاری بین ملل، و جریان هر چه سریعتر سرمایه در سرتاسر جهان، و نیز با گسترش انقلاب تکنولوژی و افزایش تعداد متحدان اقتصادی در منطقه، مدیریت الزاماً اشکال و مفاهیم جدیدی خواهد یافت. تا این زمان بسیاری از دولتهای منطقه آسیا و اقیانوسیه با تاخت و تاز سیاست مخرب جهانی سازی خود، اصلاحات اقتصادی دور از دسترسی را آغاز کرده‌اند. وقتی نوبت به تعاونیها می‌رسد، کم‌کم از میزان حمایتها کاسته شده و کمک هزینه‌ها نیز بتدریج کمتر و کمتر می‌شود. اقدامات اصلاحی نیز همواره پایدار نیستند. بعضی اقدامات بطور پیگیر و برخی دیگر اگر نگوئیم از سر تفتن، برحسب تصادف انجام می‌شود. در مورد اول دولتها نقش دایه دلسوزتر از مادر برای تعاونیها دارند ولی در مورد دوم به آرامی از نقش خود به عنوان حامی توسعه تعاونی تغییر جهت می‌دهند.

در صحنه جهانی تعاون، ما در آستانه تعمیم هویت جدید تعاون هستیم. مباحث عمیق ارزشهای تعاون در گردهمایی سال ۱۹۹۲ توکیو منشاء گفتگوهای غنی تری در گردهمایی سال ۱۹۹۵ منچستر شد که دست آورد آن موضوع هویت جدید تعاون بود. براستی در آستانه جو متحول اجتماعی، سیاسی کنونی بیانیه هویت تعاون برای غنا بخشیدن به حفظ روح تعاونگرایی واقعی حیاتی است. هویت تعاون که تعریف، ارزشها و اصول تعاون را با هم پیوند می‌زند آغازی است برای تلاش هر چه پایدارتر نهادهای تعاونی در سراسر جهان. در واقع با اثر بخشیدن به هویت تعاون لزوم پالایش برنامه‌های موجود تعاونیها در سراسر دنیا نیز احساس می‌شود.

با جاری شدن اصلاحات و هویت جدید، تعاونیهای منطقه در تاریخ ۲ تا ۶ دسامبر ۱۹۹۶ نشستی را در شهر یانگون میانمار برپا نمودند و با مغتنم شمردن فرصت پیش آمده، خواستار تغییراتی بنیادین شدند. در این نشست، چهار دسته سوابق ارائه شد و حاضران به بحث در مورد آنها پرداختند. بیانیه‌های کشورها نیز در این میان به سمع تعاونگران رسید به گونه‌ای که بتدریج بدینی جای خود را به خوشبینی و امید به آینده داد و قرار بر آن شد تا پیشنهادهای پذیرفته شده در موعد مقتضی توسط وزرا و رهبران تعاون کشورهای منطقه آسیا و اقیانوسیه در شهر چیانگمی تایلند در ماه مارس ۱۹۹۷ در معرض آراء عمومی قرار گیرد.

توسعه منطقه آسیا و اقیانوسیه تاکید داشتند. در نهایت آنکه، جهت گیریهای آتی باید تعاونها را برای ورود به قرن بیست و یکم مهیا نماید. از اینرو، چهارمین همایش از برنامه کار سنگینتر و افق دید وسیعتری برای مباحثات خود برخوردار است.

حاکمیت مستقل و عدم وابستگی تعاونها به هر شکل که باشد، موافقت و نظر مثبت دولتها برای اتخاذ و تصویب اصول اصلاحی تعاون، ایجاد تنوع در فعالیتهای تعاونها، اهمیت دادن به جامعه تعاونی و غیره امری اجتناب ناپذیر است. در اینجا باید بر این نکته تاکید نمود که تعاونها در کشورهای در حال توسعه، تنها توزیع کننده صرف نمی باشند، بلکه باید آنها را به منزله سازمانهایی برای توسعه همه جانبه اجتماعی، اقتصادی تلقی نمود.

بررسی عملکرد و دست آوردها

بررسیهای عملی و کسب موفقیتهاى همه جانبه سه همایش قبلی، دفتر منطقه ای آسیا و اقیانوسیه آی.سی.ا. را بر آن داشت تا با همکاری نهضت های ملی و از طریق سازماندهی کارگاههای مختلف جهت اجرای پیشنهادهاى مطروحه در همایشها، پیگیری موضوعات را طبق اهداف خود عملی سازد. پیامد این حرکت در اکثر کشورهای عضو آن بود که دولتها و نهضت های تعاون برای بازبینی و مرور مسائل مربوط به تعاون وارد عمل شوند.

از این میان، برخی به تغییرات مثبتی دست یافتند و برخی به نتایج چندگانه ای رسیدند. چهارمین همایش وزرای تعاون به نوبه خود گامی دیگر در جهت تحقق هدف مردمی ساختن نهضت و ایجاد ارتباط و علاقه بیشتر نسبت به محیط جدید اجتماعی، اقتصادی کشورهای منطقه می باشد.

در ساختارهای اقتصادهای در حال توسعه، دولتها بیشترین اولویت را به اهدافی چون امنیت غذایی، کاهش یا ریشه کنی فقر، بهره وری هر چه بیشتر کشاورزی و تامین عدالت اجتماعی و تساوی حقوق می دهند. تدابیری که برای تحقق این اهداف پیش بینی می شود، همچنان به خاطر انگیزه ها و خدمات خود که موجب تضعیف «افراد ذینفع گروه هدف» و مانع تشکیل شرکتهای خودگردان توسط اینگونه افراد می شود، با انتقاد شدید روبرو است. بطور معمول، دولتها به تلاشهای توسعه ای سریع و کوتاه مدت تمایل دارند و نسبت به روندهای درازمدت اما اثبات شده برای تشکیل تعاونی ناشکیبا هستند.

فعالیت تعاونها است. از اینرو شایسته است در خصوص نقش تعاونها در این زمینه های مشخص به اجماع رسید. پنجم آنکه، سی امین گردهمایی تعاون آی.سی.ا. با پذیرش «هویت تعاون» به عنوان باز نویسی اصول و ارزشهای تعاون و تعریف مجدد تعاونها در سال ۱۹۹۵ در منچستر برپا شد.

تصمیماتی که در گردهمایی آی.سی.ا. در منچستر گرفته شد، همه بر باز ستاندن هویت تعاون، بویژه در بسیاری از کشورهای در حال

امری ضروری بنظر می رسد. سوم آنکه، تغییرات اقتصادی با هدف بازسازی اقتصاد ملی در بافت آزاد سازی، بازارگرایی، خصوصی سازی و جهانی سازی اقتصاد، با کسب تجربه های مختلف در کشورهای منطقه آسیا و اقیانوسیه ادامه دارد. بی تردید برای حل معضلاتی که رو در روی تعاونها هستند، نیاز به بحث و گفتگو است. چهارم آنکه پس از همایش کلمبو در سال ۱۹۹۴، وقوع چندین رخداد مهم گویای زمینه های جدیدی در

به رغم تاکیددی که امروزه بر سیاست خصوصی سازی اعمال می شود، تعاونیها جایگاه خاص، اعتبار و ارتباط خود را در کلیه کشورهای منطقه همچنان به شکلی پایدار حفظ کرده اند. علت را در ساختار داوطلبانه و مردمی تعاونیها می توان جستجو نمود. تعاونیها برای بهبود شرایط اجتماعی، اقتصادی مردم و بویژه افراد غیر متمکن که مورد توجه بیشتر دولتهای منطقه هستند، کارساز می باشند.

باینه کلمبو همچون پیشنهادهای همایشهای قبلی بر لزوم تغییرات ساختاری تاکید نموده است. این تغییرات باید در جهت تقویت ساختار تعاون و تبدیل آن به نظامی ماندنی صورت پذیرد. همچنین در همایش کلمبو بر این نکته تاکید شد که «تبدیل ساختارهای تعاون امسری حیاتی دریافت آزادسازی اقتصادی به شمار می رود. از جمله دیگر مسائل، شناخت و بررسی شکافها و روابط غیر ضروری در ساختار موجود تعاون بود. برای آنکه تحکیم سازمانی و کارآیی کل نظام تضمین شود، باید خلاءهای ساختاری را پر و واحدهای زائد را حذف نمود». کشورها سعی کرده اند گامهایی در جهت منطقی نمودن ساختار تعاون مطابق با وضعیت منطقه ای خود بردارند. گرچه این روند به همان سرعت و ضرورتی نمی باشد که برای مقابله با حرکت سلطه جویانه دست اندرکاران بخش خصوصی پیش بینی شده است. پس در اینجا زمان امری حیاتی است. اهداف دگرگونی در نظام تعاون باید به حدی روشن و گویا باشد که کارآیی عملی و رقابت در کل ساختار بطور عمودی و افقی رشد کند. فعالیت مفید و عرضه بهترین خدمات به اعضا با حداقل هزینه باید تنها

عامل تعیین کننده تغییر در کلیه سطوح تعاون باشد.

اصلاح قوانین تعاون

قانون تعاون تنها عامل اثرگذار و تعیین کننده نهاد تعاون، نقش و حیثه اختیارات اعضا، قدرت تصمیم گیری، چارچوب اختیارات در تعاونی، نظام حاکم بر تعاونی، روابط دولت و تعاونی و دیگر موارد می باشد. در کشورهای در حال توسعه منطقه آسیا و اقیانوسیه، قوانین تعاون دارای محدودیتهای بسیاری بودند و اختیارات عریض و طویلی برای دولت یا اداره های ثبت شرکتهای تعاونی (RCS) قائل می شدند. اداره ثبت تعاونی با داشتن چنین اختیاراتی در حکم «ایجادکننده، نگهدارنده و خاتمه دهنده به کار تعاونیها» محسوب می شد. درباره این عبارت می توان به تفصیل در حد چند کتاب بحث نمود. قوانین برای رسیدن به آزادی و حقوق دمکراتیک اعضا دست و پاگیر هستند و قوه ابتکار آنان را محدود می کنند. پیشنهادهای اصلی در سه همایش پیشین وزرای تعاون عبارت بود از اصلاح و تجدیدنظر قوانین تعاون تا از این طریق در انطباق با اصول تعاون، قوانینی مردمی تر، قطعی تر و پیشروتر برای اعضا تدوین شود.

یکی از تاثیرات ارزشمند اجلاس وزرای تعاون این بود که تک تک کشورهای منطقه دست بکار بررسی مجدد و اصلاح قوانین تعاون شدند. گرچه روند اصلاح در برخی کشورها دارای حرکتی بطئی و از سر بی میلی است. در پاره ای از موارد ظاهراً قوانین دست و پاگیر دیوان سالاری بهانه مسائلی از قبیل سرمایه گذاریهای دولتی، سوء استفاده از تعاونیها برای بزرگ نمایی های شخصی و اهداف سیاسی در جهتی مخالف با حرکت

«آزادسازی» تعاونیها جریان دارند. در واقع اگر روش نظام اداری به طرز مطلوبی تغییر کند و تعهدات موکد سیاسی به همان میزانی که در مورد بخش خصوصی اعمال می شود، پشتوانه آزادی تعاونیها قرار گیرد، بی شک قوانین تا جایی تغییر خواهند کرد که برآورنده آرزوها و آمال تعاونگران و تعاونیها باشند. بدین منظور، یکی کردن روح نظرات ارائه شده در اجلاس وزرای تعاون ضرورت دارد.

در کشورهای مختلف منطقه، تغییراتی انجام شده یا پیشنهاد انجام آن داده شده است. کل قوانین باید بصورت جامع و مانع تغییر کنند، نه اینکه اصلاحاتی حسته و گریخته انجام شود. قوانین تعاون با نوعی فلسفه، آرمانگرایی و آمال انسانی سرو کار دارد. از این رو، با اصلاح قوانین، دیدگاه تعاون باید تا حد امکان از دخالت دولت جلوگیری نماید و در عین حال تعاونیها را علیه سوء استفاده گروههای ذینفع و شبه تعاونیها ایمن سازد.

توان رقابت در تعاونیها

مبحث محوری که در اجلاس وزرای تعاون منطقه آسیا و اقیانوسیه در کلمبو مطرح بود مسئله «نقش تعاونیها در اقتصاد بازار» بود که بطور آشکار گویای آن بود که توان رقابتی تعاونیها برای پایدار ماندن در شرایط رقابت بازار چیست؟ بطور مشخص، تعاونیها باید براساس پیشنهادهای مطرح شده در اولین اجلاس وزرای تعاون در سیدنی سعی در ایجاد نظامی بنمایند که «ارزشها، اهداف اجتماعی، اقتصادی و توان رقابتی خود را با هم تلفیق نمایند». این ویژگی خود معرف تعاونیها است چرا که نه بخش خصوصی و نه بخش عمومی، هیچیک ملزم به رعایت ارزشها و اهداف اجتماعی نیستند، بلکه هدف اصلی این

شبهه‌های خصوصی، به حداکثر رساندن سود در مقابل ارائه خدمات به اعضا و در نهایت به جامعه می‌باشد. عناصر اصلی رقابت پایدار و تساوینها عبارت است از عرضه کالاها و خدمات کیفی قابل قیاس، کارآیی عملی، وحدت کاری و حداقل هزینه تولید و ساخت. به منظور تحقق این مهم، بررسی چارچوب ساختاری، افزایش آمار عضویت و تقویت منابع داخلی ضرورت دارد. بزرگترین مبارزه برای تعاونیهای منطقه آسیا و اقیانوسیه، رقابت با بخش خصوصی است. در تحلیل نهایی، مفهوم رقابت تا حد بقای بهترینها تنزل می‌کند. تعاونیها برای موفقیت در رقابت باید به نحوی عمل کنند که نه تنها اعضا فعلی خود را حفظ بلکه اعضا جدیدی را به کار در تعاونی جلب نمایند.

بنابراین، بهترین سیاست افزایش تعداد اعضا است. اعضا بالاترین سرمایه و منبع قدرت هر نوع تعاونی است.

توسعه منابع انسانی (HRD)

در بیانیه کلمبو به سال ۱۹۹۴ بر این نکته که «توسعه منابع انسانی باید بالاترین اولویت را برای رسیدن به بهسازی کیفی در کار تعاونیها به خود اختصاص دهد» تاکید شد. در تعاقب این بیانیه، کشورها بیشترین تاکید را بر توسعه منابع انسانی گذاردند. در این راستا تصمیماتی گرفته شد تا از یکسو مدیریت را به شکل حرفه‌ای در آورند و از سوی دیگر، با اجرای برنامه‌های مختلف، رهبری تعاونی به دست افراد لایق سپرده شود. همچنین برای پر بار کردن نیروی کار موجود از طریق دوره‌های آموزشی با طرح و برنامه‌های نو، گامهایی برداشته شد. محتوای برنامه‌های مختلف آموزشی به منظور همسویی با بیانیه گردهمایی آسی-سی-ا در منچستر و پیشنهادهای مطرح در

تعمق نمود. از بیان این مطلب بی‌نیازیم که هر کشور در هر زمینه از سرمایه‌گذاریهای اقتصادی و خدماتی خود از وجود حداقل یک بخش خصوصی قوی برخوردار است. تعاونیها همچنان باید تدابیر و مهارتهای خود را برای رویارویی با وضعیت موجود مشکل و متبلور سازند. شرکتهای خصوصی، با تمسک به روشهای مختلف، حتی در عرصه‌هایی که تعاونیها قدرت خود را اثبات کرده‌اند، مشغول تاخت و تاز می‌باشند. در بعضی کشورها، تعداد قلیلی از تعاونیها به بنگاههای خصوصی تغییر ماهیت داده‌اند و بالعکس شماری از شرکتهای عمومی به تعاونی تبدیل شده‌اند. گرچه هیچگونه سیاست مشخصی برای تعدیل اینگونه تغییرات وجود ندارد.

حمایت دولت از تعاونیها

بیانیه سیدنی بر حمایت پیگیر دولت از تعاونیها تاکید نمود، چرا که این حمایت رشد تعاونیها را تا حد ایزاری حیاتی برای تحولات اجتماعی، اقتصادی مورد توجه قرار خواهد داد و توسعه تعاونیها و عملکرد هماهنگ با ساختار هویت تعاون را از دیدگاه آسی-سی-ا تسهیل خواهد نمود. در بیانیه کلمبو آمده است: «دولت باید همچنان یاور و پشتیبان تعاونیها و بخصوص تعاونیهای افراد کم بضاعت باشد» یاری دولت عامل مهمی در توسعه تعاونیها به شمار می‌رود. براساس پیشنهادهای اجلاس قبلی وزرا، دولتها نیز به حمایت خود از تعاونیهای منطقه آسیا و اقیانوسیه ادامه می‌دهند، این حمایت از طرق مختلفی چون اعلامیه رسمی «سیاست ملی تعاون»، استفاده از کمکهای سازمانهای وابسته به دولت، اصلاحیه‌های قوانین تعاون، اعطای کمک به تعاونیها، تسهیلات پرداخت وام،

همایشهای وزرا در دست حکم و اصلاح می‌باشد.

تاثیر اصلاحات اقتصادی در تعاونیها

اجلاس وزرای تعاون در کلمبو بیش از هر چیز بر تاثیر احتمالی خصوصی‌سازی و جهانی‌سازی تعاونیها و اقداماتی که تعاونیها برای تعدیل و سازگاری خود باید انجام دهند،

وثیقه‌گذاری، تقویت ساختار آموزشی، معافیت‌های مالیاتی، تشویق‌ها و در اولویت قرار دادن تعاونیها اعمال می‌شود.

تلاش برای ایجاد جوی فعال‌کننده در زمینه توسعه تعاونیها

یکی از عوامل مهم در توسعه تعاونیها، وجود محیطی تعاون آشنا و مقابله با چالشهای ناشی از سیاستهای جدید اقتصادی است. نمونه‌ای از چندین پیشنهاد همایشهای سابق وزرا این بود که دولت‌ها باید برای ساختن محیطی مساعد، دست به اقداماتی بزنند. در چنین محیطی ایمان مردم به تعاونیها بیشتر شده و آنان را به شناخت صحیح از تعاونیها سوق می‌دهد. ساختن این محیط انجام اقدامات مثبتی را از سوی دولت‌ها می‌طلبد، از جمله اظهار اعتقاد سیاسی به تعاونیها به عنوان ابزار توسعه، قدردانی از دستاوردهای اقتصادی و اجتماعی تعاونیها، اختصاص جایگاهی ویژه به تعاونیها در دولت، سیاستهای کشاورزی، صنعتی، تجاری و سایر زمینه‌های مرتبط، به رسمیت شناختن رهبران برجسته تعاون و تعاونیها، فراهم نمودن زمینه مساعد برای تعاونیها از جمله تخفیفهای مالیاتی، قائل شدن امتیازهای مختلف و غیره.

پیگیری بیشتر پیشنهادهای قبلی

در سه همایش قبلی وزرا، پیشنهادهای جامعی ارائه شد و با دادن وکالت به دولت‌های هر کشور، نهضت‌های تعاون و دفتر منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه آسی.سی.ا. بهبود کیفی و کمی تعاونیهای منطقه و روابط هر چه بیشتر و بهتر متقابل بین دولت‌ها و تعاونیها به گونه‌ای تضمین شد که نظامی عملی و برخاسته از ارزشهای تعاون، اهداف اجتماعی، اقتصادی و توان رقابتی بالا بر تعاونیها حکمفرما گردد. گرچه با

وجود این سه راس هرم دولت، نهضت تعاون و دفتر منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه آسی.سی.ا. مقصد هنوز دست نیافتنی بنظر می‌رسد. این روند با ایجاد تغییراتی در قوانین تعاون آغاز گردید. اما تغییرات محض برای این منظور ناکافی هستند. پس باید به سایر پیشنهادها نیز عمل نمود. پیگیری تک‌تک این موارد پیشنهادی در بطن جو متحول اجتماعی، اقتصادی و گذشتن از دست‌اندازهای رقابتی ضرورت دارد. نهضت‌های تعاون در سطح ملی و دولت‌ها می‌توانند با ایجاد کمیته‌های مشترک، بطور منظم، روند پیشرفت اجرای موارد پیشنهادی در همایشها را مرور و بررسی نمایند. وانگهی تعهدات بین‌المللی نیز باید در سیاستها و برنامه‌های ملی لحاظ گردد.

هویت تعاون

پذیرش تعریف، اصول و ارزشهای اصلاح شده تعاون

اصول، ارزشها و تعریف اصلاحی تعاون از جمله عناصر ضروری هویت تعاون می‌باشند. این بازنگری در گردهمایی آسی.سی.ا. به سال ۱۹۹۵ در شهر منچستر آغاز شد و از آنجا که بر ترویج و تقویت جوهره اصیل تعاونیها تاکید دارد، دارای اعتبار مفهومی و بار فلسفی بسیاری است. اصول تعاون در ابتدا براساس قوانین کار پیشگامان راجدیل در سال ۱۹۳۶ تدوین و سپس در سالهای ۱۹۶۶ و ۱۹۹۵ بازبینی و اصلاح شد. در گردهمایی منچستر همچنین تعریف جدیدی از یک تعاونی ارائه شد که از دیدگاههای بسیار دارای اهمیت می‌باشد. دفتر آسی.سی.ا. در ژنو و دفتر منطقه‌ای آسیا، اقیانوسیه آسی.سی.ا. در دهلی‌نو از طریق نشریات خود، به تبلیغ گسترده‌ای در معرفی اصول اصلاحی تعاون و

هویت تعاون دست زدند. یکی از ضرورتها، وحدت بخشیدن به هویت تعاون در قوانین تعاون کشورها است. (تعریف و ارزشهای جدید تعاون به همراه هفت اصل اصلاح شده تعاون جهت مراجعه آسانتر در کتاب اصلی قید شده است) تعاونیهای ملی و دولت‌ها برای شناساندن هویت تعاون و آشنایی با خواست واقعی آن، تدابیری را آغاز نمودند.

تعاونیها در جو متحول اجتماعی، اقتصادی

چهار عنصر شایعی که از طریق جهانی سازی اقتصاد بر جو متحول کنونی مهمیز می‌زند، عبارتند از آزادسازی، حذف قوانین و آئین‌نامه‌ها، خصوصی‌سازی و بازارگرایی. تلفیق این چند جنبه با هم به اصلاحات اقتصادی یا جو جدید موسوم است. در اصلاحات اقتصادی فرض بر این است که این تلاشها به تورم کمتر، بهره‌وری بیشتر، رشد اقتصادی سریع‌تر، اشتغال‌زایی وسیع‌تر و افزایش صادرات می‌انجامد. گرچه تجربه کشورهای مختلف نشان داده است که این اصلاحات کار یک نوشداروی قطعی برای هر نوع بیماری اقتصادی در همه مکان‌ها، زمان‌ها و همه گونه شرایط را انجام نمی‌دهد، اما با مراقبتهای مفید می‌توان از آنها به عنوان داروی موثر تجدید حیات اقتصادی بهره جست. اگر بخواهیم به سوی تعاونیها بازگردیم، لازم است از این اصلاحات بدون هیچ نوع تبعیضی نفع برد به شکلی که تعاونیهای موفق بطور کلی و نظام تعاون دستخوش ضرر و زیان یا سرخوردگی نشود.

در بطن این جو متحول، دولت و تعاونیها باید بطور مشترک گامهای جسورانه‌ای بردارند تا موارد پیش‌بینی شده در گزارش دبیرکل

یکی از عوامل مهم در توسعه تعاونیها، وجود محیطی تعاون آشنا و مقابله با چالشهای ناشی از سیاستهای جدید اقتصادی است نمونه‌ای از چندین پیشنهاد همایشهای سابق وزرا این بود که دولتها باید برای ساختن محیطی مساعد، دست به اقداماتی بزنند. در چنین محیطی ایمان مردم به تعاونیها بیشتر شده و آنان را به شناخت صحیح از تعاونیها سوق می‌دهد. ساختن این محیط انجام اقدامات مثبتی را از سوی دولتها می‌طلبد. از جمله اظهار اعتقاد سیاسی به تعاونیها به عنوان ابزار توسعه، قدردانی از دستاوردهای اقتصادی و اجتماعی تعاونیها، اختصاص جایگاهی ویژه به تعاونیها در دولت، سیاستهای کشاورزی، صنعتی، تجاری و سایر زمینه‌های مرتبط، به رسمیت شناختن رهبران برجسته تعاون و تعاونیها.

سازمان ملل، اتحادیه بین‌المللی تعاون و مهمتر از هر چیز، خواست مردم در کشورهای مختلف محقق شود. بطور مشخص، در اینگونه طرحهای عملی باید اجرای پیشنهادها همایشهای قبلی وزرای تعاون، فراگیر کردن تعاونیها از طریق افزایش تعداد اعضاء، تقویت مبانی مدیریت، ایجاد تنوع در فعالیتهای در زمینه‌های جدید، ساختن یک نظام آموزشی اطلاع‌رسانی کارآمد برای اعضاء، عملی ساختن اصول تعاون و بطور اخص، ترویج تعاون در سطوح مختلف مدنظر قرار گیرد.

بخش دوم مطالعه نقادانه سوابق و توان رقابتی تعاون

پیشگفتار

به منظور آشنا نمودن تعاونگران و مقامات دولتی با تحلیل هدفمند تصویر واقعی تعاون در منطقه، آقایان ایبنو سوجونو و ماریانو کوردرو به مطالعه مراحل تدوین و تصویب قانون و توان رقابتی تعاونیها پرداختند که گلچینی از این متون آماده شده است. این مطالعات در کشورهای اندونزی، مالزی، فیلیپین، سنگاپور و تایلند و بطور مستقل انجام

و این امکان فراهم شد تا بدون جانبداری و یک بعدی نگری، نتایج در معرض دید همگان قرار گیرد و حتی در جریان دو نشست با مسئولیت آی.سی.آی. که یکی در محث بانکداری تعاون بتاريخ اوت ۱۹۹۶ و دیگری با عنوان تجارت کشاورزی تعاونی در نوامبر ۱۹۹۶ در شهر یانگون میانمار برگزار شدند، امکان بررسی و انتقاد فعال برای همه وجود داشت.

این مطالعات مشخص می‌کند که ملموس‌ترین تاثیر همایشهای وزرای تعاون که به مسئولیت دفتر منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه آی.سی.آی. برپا شده‌اند در بین کشورهای نامبرده، تهیه پیش‌نویس و تصویب قوانین جدید تعاون بوده است تا کاملاً با اصول تعاون مورد قبول این همایشها مطابقت داشته باشد. کشورهای مالزی، اندونزی و فیلیپین از سال ۱۹۹۰ به این سوا قوانین جدید تعاون تبیین می‌کنند که کمابیش با بیانیه سیدنی در یک راستا هستند. تایلند نیز پیش‌نویس قانون جدید تعاون را طرح کرده اما تصویب و اجرای آن به دلیل جابجاییهای مکرر در دولت به تعویق افتاده است.

در ورای سیاستهای دولتی چه می‌گذرد؟
دولتها تنها بر مبنای مفاد قوانین جدید و

سیاستهای جاری خود، کم‌کم از حالت مداخله‌گر خارج شده و بیشتر نقش حمایتگر (و منفعل) در توسعه تعاونیها در پیش گرفته‌اند. اما دولتها به رغم قوانین و اعلام سیاستهای فعلی، همچنان به تدابیر و برنامه‌های نامناسب توسعه‌ای خود ادامه می‌دهند:

۱- طرحهای بزرگ توسعه دولتی

به استثنای کشورهای سنگاپور و فیلیپین، وزارتخانه‌ها یا دفاتر نمایندگی عهده‌دار امور تعاونیها، تشکیلات اداری غریب و طولانی هستند که با بهره‌مند شدن از منابع و نیروی انسانی کافی، امکان گسترش فعالیت به سطح ناحیه‌ای را نیز دارند. حتی در میان مدت نیز نمی‌توان انتظار داشت که نفوذ دولت بر تعاونیها کاسته شود چرا که رواج حاکمیت اداری تعاون (و سیاستمدارانی که از این مسئله نفع می‌برند) بسادگی توجیهی بر ادامه کار خود دارد و حتی برای توسعه منابع و حوزه نفوذ خود نیز حامیانی مقتدر جلب می‌کند.

متأسفانه، ماموران دولتی کهنه کار اینگونه تشکیلات اداری به دیدگاههای قدیمی خود پایبند هستند. از این رو گاه مفاهیم و عقاید غیرمقتضی با تلاشهای توسعه‌ای دولت برای تعاونیها در هم می‌آمیزند.

۲- مروجان اصلی توسعه تعاون

همایشهای دفتر منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه

اندک اندک جمع گردد وانگهی دریا شود!

دیدگاههای:

آقای خباز نماینده مردم کاشمر در مجلس شورای اسلامی

درباره تعاون

در دوره چهارم عده‌ای ادغام وزارت تعاون در دیگر وزارتخانه‌ها از جمله وزارت بازرگانی را مطرح نمودند که با رای قاطع نمایندگان در دوره چهارم به ۶ ماه مسکوت بودن آن رای دادند و در دوره پنجم با اکثریت قاطع این فکر که در اصل به منزله انحلال وزارت تعاون بود تصویب نشد و کار خویش را با حیاتی جدید و تایید قویتری از مجلس پنجم ادامه داد. در مجلس چهارم این وزارتخانه کمیسیونی در مجلس نداشت تا به رتق و فتق امور تعاون پردازد تا اینکه با رای مجلس مسئولیت این وزارتخانه به کمیسیون امور اقتصادی و دارایی و تعاون محول گردید و حمایت از این وزارت شروع شد تا اینکه در سال ۱۳۷۵ تسهیلات اعتباری تبصره ۳ در حد ۵۰٪ در اختیار وزارت تعاون قرار داده شد. و در صحن جلسه با پیشنهاد حقیر با ایجاد صد (۱۰۰) اداره در سراسر کشور تحت عنوان ادارات تعاون موافقت شد و کم کم امور تعاون در شهرستانها هم سر و سامان یافت.

بهر حال اگر ما بخواهیم جلو تکاثر ثروت‌اندوزان را بگیریم افراد محروم کشور هم در اقتصاد نقش داشته باشند و اهداف مقدس اسلام را در اقتصاد جامعه اسلامی پیاده کنیم، باید از اندیشه‌های تعاونی و تفکر تعاون با تمام توان حمایت کنیم.

الف: تعاون از دیدگاه اسلام

آیه شریفه سوره مائده در قرآن کریم: «تعاونوا علی البر و التقوی ولا تعاونوا علی الاثم و العدوان» توجه فوق‌العاده اسلام عزیز را به تعاون و همکاری در امور خیر و تاکید خود را در عدم همکاری و تعاون در امور غیرالهی اعلام نموده و مسلمانان را به کار دسته‌جمعی تشویق می‌فرماید.

از آنجا که انسان موجود اجتماعی است و به زندگی انفرادی خو نگرفته و بطور کلی، زندگی به صورت تنهایی تامین کننده زندگی

او نیست، قرآن شریف انسانها را به این مهم توجه داده و رمز موفقیت انسانیت را استفاده از استعدادهای بالقوه‌ای می‌داند که در وجود تک تک انسانها به ودیعه گذاشته شده است. معمولاً هر فرد در یک زمینه خاص دارای توان بیشتری است که اگر این پتانسیلها کنار هم جمع شود به صورت دسته‌جمعی، قدرت فوق‌العاده‌ای پدید آمده و با استفاده از این توان مشکلات جامعه حل خواهد شد. در فرهنگ اهل بیت علیه‌السلام هم این سنت وجود داشته و آن بزرگواران همیشه مشوق

مردم برای کار دستجمعی بوده‌اند. بهر حال، از آنجا که قانون اساسی جمهوری اسلامی نشأت گرفته از قرآن مجید و فرهنگ اهل بیت علیه‌السلام است به امر مهم تعاون، آنهم در امور اقتصادی توجهی خاص داشته و بر این نکته که اقتصاد باید در سه زمینه دولتی، خصوصی و تعاونی فعال شود تاکید فراوانی نموده است. بدیهی است بعضی از ثروتهای ملی و انقال باید در اختیار دولت باشد. از طرفی بخش خصوصی در اموری که مایل به سرمایه‌گذاری است باید مورد عنایت دولت

باشد تا انگیزه برای افراد ثروتمند در زمینه سرمایه‌گذاری ایجاد گردد. ولی از همه مهمتر اقتصاد تعاونی است که به اکثریت قریب به اتفاق جامعه ما عنایت دارد. عده زیادی از مردم که سرمایه‌های اندکی دارند باید با همکاری و همفکری یکدیگر این سرمایه‌ها را جمع‌آوری و بکار اندازند تا زمینه بسیار خوبی برای رشد و شکوفایی اقتصاد کشور عزیز ما فراهم گردد. بمصداق «اندک‌اندک جمع گردد وانگهی دریا شود».

نظر مجلس شورای اسلامی

در دوره سوم مجلس شورای اسلامی، نمایندگان به این فکر افتادند برای پیاده کردن هدف مقدس اقتصاد تعاونی که مورد قبول اسلام و قانون اساسی است باید وزارتخانه‌ای تشکیل گردد تا متولی آن مشخص شود. لذا با تصویب تشکیل وزارت تعاون، گام مهمی در این راستا برداشتند، اگر چه عده‌ای با این اندیشه موافق نبودند. این وزارتخانه در ابتدا آنطور که باید و شاید مورد حمایت جدی و اساسی قرار نگرفت و در دوره چهارم عده‌ای ادغام وزارت تعاون در دیگر وزارتخانه‌ها از جمله وزارت بازرگانی را مطرح نمودند که با رای قاطع نمایندگان در دوره چهارم به ۶ ماه مسکوت بودن آن رای دادند و در دوره پنجم با اکثریت قاطع این فکر که در اصل به منزله انحلال وزارت تعاون بود تصویب نشد و کار خویش را با حیاتی جدید و تایید قویتری از مجلس پنجم ادامه داد. در مجلس چهارم این وزارتخانه کمیسویی در مجلس نداشت تا به رتق و فتق امور تعاون پردازد تا اینکه با رای مجلس مسئولیت این وزارتخانه به کمیسیون امور اقتصادی و دارایی و تعاون محول گردید و حمایت از این وزارت شروع شد تا اینکه در سال ۱۳۷۵ تسهیلات اعتباری تبصره ۳ در

با همین عمر کم وزارت تعاون و با این حمایت‌های اندک دولت و مجلس از این نوزاد تازه متولد شده از آنجا که تعاونی با فطرت مردم سازگار است خوشبختانه پیشرفتهای مهمی از جمله در زمینه اشتغالزایی و گسترش تولید در بخشهای کشاورزی، دامداری، صنعتی، مسکن و حتی تعاونیهای چندمنظوره داشته‌اند که اگر حمایت مناسبی می‌شد بدلیل خودجوشی مردمی امروز صد چندان پیشرفت کرده بود ولی از آنجا که نصفه راه ضرر باید برگشت امیدواریم با حمایت مجلس بتوان گامهای موثری بویژه در پنجساله سوم برداریم.

نتیجه گرفت که اگر مطرح می‌شد رای می‌آورد. «الخیرفی ماوقع» بهر حال اگر ما بخواهیم جلو تکاثر ثروت‌اندوزان را بگیریم افراد محروم کشور هم در اقتصاد نقش داشته باشند و اهداف مقدس اسلام را در اقتصاد جامعه اسلامی پیاده کنیم، باید از اندیشه‌های تعاونی و تفکر تعاون با تمام توان حمایت کنیم. با همین عمر کم وزارت تعاون و با این حمایت‌های اندک دولت و مجلس از این نوزاد تازه متولد شده از آنجا که تعاونی با فطرت مردم سازگار است خوشبختانه پیشرفتهای مهمی از جمله در زمینه اشتغالزایی و گسترش تولید در بخشهای کشاورزی، دامداری، صنعتی، مسکن و حتی تعاونیهای چندمنظوره داشته‌اند که اگر حمایت مناسبی می‌شد بدلیل خودجوشی مردمی امروز صد چندان پیشرفت کرده بود ولی از آنجا که نصفه راه ضرر باید برگشت امیدواریم با حمایت مجلس بتوان گامهای موثری بویژه در پنجساله سوم برداریم.

د- حوزه انتخابیه و تعاون

در حوزه انتخابیه اینجانب یعنی دو

حد ۵۰٪ در اختیار وزارت تعاون قرار داده شد. و در صحن جلسه با پیشنهاد حقیر با ایجاد صد (۱۰۰) اداره در سراسر کشور تحت عنوان ادارات تعاون موافقت شد و کم‌کم امور تعاون در شهرستانها هم سرسامان یافت.

ج- تعاون و بودجه سال ۷۶

تقویت اعتباری موصوف، در سال ۷۶ بهمان صورت بلکه به صورت بهتر دنبال خواهد شد تا انشاء... وزارت تعاون بتواند از تعاونی‌هایی که با سرمایه‌های اندک افراد محروم بویژه عزیزان ایثارگر در سراسر کشور فعالیت خود را شروع کرده‌اند حمایت نماید. و این بخش که در اقتصاد اسلامی ما تاکنون مظلوم واقع شده رونق پیدا کند. ناگفته نماند امسال هم قرار است در مجلس حمایتی از بخش تعاون بشود ولی بدلیل نقص در آیین‌نامه داخلی که دست نمایندگان را بسته است پیشنهاداتی توسط اینجانب از جمله تقویت صندوق تعاون و ایجاد صد اداره دیگر مطرح شد که هیات ریسه مجلس این پیشنهادات را مغایر آیین‌نامه داخلی دانستند و طرح نشد ولی از جو عمومی مجلس می‌توان

توزیع فعالیت داشته‌اند تنها ۴ واحد تعاونی شهری موجودیت داشته که ۲ تعاونی در زمینه تهیه و توزیع کالا (مصرف) فعالیت داشته‌اند. این دو تعاونی ۶۰۰ نفر عضو و ۶ میلیون ریال سرمایه داشته‌اند.

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی روند تشکیل انواع تعاونی در استان بسیار چشمگیر شد. از جمله در بخش صنعت، معدن، کشاورزی، عمرانی، مصرف، مسکن، بهداشت و درمان، علمی و فرهنگی، فرش دستباف، اعتبار شاهد تاسیس و راه‌اندازی واحدهایی در بخش تعاون استان هستیم که بعضی از آنها بطور انحصاری و منحصر به فرد فعالیت دارند. تا پایان آذرماه ۷۵ تعداد تعاونیهای استان و اتحادیه‌های آنها به ۴۲۷ واحد رسیده که بیش از ۳۴ هزار نفر عضو و بیش از ۶/۵ میلیارد ریال سرمایه ثبت شده دارند. از مجموع ۴۲۷ تعاونی ۶۴ واحد آن یعنی ۱۵ درصد تعاونیهای تامین نیاز مصرف‌کنندگان و ۳ واحد آن اتحادیه تعاونیهای مصرف استان می‌باشد.

تعداد اعضا تعاونیهای تامین نیاز مصرف‌کنندگان ۲۱۰۲۳ نفر یعنی معادل ۶۲ درصد اعضا کل تعاونیهای استان می‌باشد. سرمایه ثبت شده تعاونیهای تامین نیاز مصرف‌کنندگان معادل ۴۲۲۷ میلیون ریال یعنی ۶۵ درصد سرمایه کل تعاونیهای استان است. از مجموع ۶۴ واحد تعاونی تامین نیاز مصرف‌کنندگان ۳۶ واحد آن تعاونیهای مصرف کارمندی و کارگری است که با احتساب ۳ واحد اتحادیه تعاونی مصرف کارکنان دولت، اتحادیه فرهنگیان و اتحادیه امکان به ۳۹ واحد بالغ می‌گردند. تنها یک واحد یعنی تعاونی مصرف والفجر یاسوج علیرغم فعال بودن هنوز وضعیت خود را با

بررسی وضعیت تعاونیهای مصرف در استان کهگیلویه و بویراحمد

از: علی حسین شهریور

۲- ایجاد فروشگاه درحوزه عملیات و شعب یا دفاتر نمایندگی در داخل و یا خارج کشور و مشارکت در نمایشگاهها به منظور تهیه و خرید نیازمندیهای اعضا و شرکت.

۴- همکاری با مسئولان، کارشناسان و بازرسان وزارت تعاون در انجام وظایف و اختیارات قانونی.

۵- ایجاد درمانگاه، داروخانه، مسجد، کتابخانه، باشگاه ورزشی، نانواپی، رستوران، انواع آموزشگاهها برای استفاده اعضا و غیراعضا.

۶- انجام سایر فعالیتهای مرتبط با اهداف شرکت.

در بررسی و مطالعه اولیه از تعاونیها مشاهده می‌گردد که میان انواع تعاونیها همیشه زمینه و شرایط برای تشکیل تعاونیهای مصرف مساعد و فراهم بوده است زیرا در تامین مایحتاج عمومی و تهیه و توزیع عادلانه کالاهای اساسی و موردنیاز اقشار مختلف جامعه با کیفیت مناسب و قیمت ارزان نقش موثر و کارسازی داشته‌اند. از اولین تعاونیهایی که در استان کهگیلویه و بویراحمد شکل گرفته نیز می‌توان به تعاونیهای مصرف اشاره نمود. تا قبل از انقلاب اسلامی به استثناء تعاونیهای روستایی و عشایری که آنها نیز در بخش

قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران در مواد ۲۶ و ۲۷ تعاونیها را به دو دسته تولید و توزیع تقسیم کرده است. بنابه تعریف قانون، تعاونیهای توزیع عبارتند از تعاونیهایی که نیاز مشاغل تولیدی و یا مصرف‌کنندگان عضو خود را در چهارچوب مصالح عمومی به منظور کاهش هزینه‌ها و قیمتها تامین می‌نمایند. بنابه تبصره ماده ۲۷ قانون تعاون، تعاونیهای توزیع مربوط به تامین کالا و مسکن و سایر نیازمندیهای روستاییان و عشایر و کارگران و کارمندان از نظر گرفتن سهمیه کالا و حمایتهای دولتی و بانکی و سایر حمایتیهای مربوط به امور تهیه و توزیع اولویت دارند.

انواع تعاونیهای توزیعی شامل تعاونیهای مصرف کارمندی و کارگری و محلی، تعاونیهای صنفی شامل صنوفی چون خواربار فروشان و لاستیک‌فروشان می‌گردد و مهمترین فعالیتهای آنها عبارتند از:

۱- تهیه مواد اولیه، کالا، خدمات، وسایل، ابزار و دیگر نیازمندیهای اعضا از داخل یا خارج کشور.

۲- ارائه خدمات آموزشی موردنیاز اعضا و کارکنان در زمینه‌های تعاونی، شغلی، فنی و تخصصی با هماهنگی وزارت تعاون.

بطوری که بسیاری از سهمیه‌های مربوط به تعاونیها بعلت نداشتن سرمایه باطل می‌گردد.

۲- عدم حمایت کافی از تعاونیها، علیرغم اینکه یکی از سیستمهای سالم و مطمئن جهت توزیع کالا می‌باشند و در جلب اعتماد اعضاء و مردم موفق بوده‌اند.

۳- عدم هماهنگی میان مدیران دستگاههای اجرایی با هیأت مدیره تعاونیهای مصرف متبوع.

۴- بی‌توجهی دستگاههای اجرایی به مصوبه هیأت محترم وزیران در خصوص همکاری با تعاونیهای مصرف و ارائه امکاناتی نظیر نیروی انسانی، وسایط نقلیه، محل فروشگاه و یا انبار...

۵- ضعف مدیریت در تعاونیهای مصرف بویژه عدم آشنایی با مسائل مالی و تجاری، قوانین و مقررات بخش تعاون.

۶- ضعف شدید در ساختار توزیع استان. در پایان به منظور فعال نمودن نقش تعاونیهای مصرف در ساختار توزیع سالم و عادلانه پیشنهاداتی بشرح ذیل تقدیم می‌گردد.

۱- تلاش در جهت اجرای مصوبه هیأت محترم وزیران در خصوص کسر ماهانه ۳۰۰۰ ریال از حقوق کارمندان و واریز به حساب تعاونیها و اتحادیه‌های مصرف.

ماهی ۳ هزار ریال یعنی روزی صد ریال و برای یک خانواده ۵ نفری هر نفر ۲۰ ریال است که اگر چه رقم اندکی است ولی در سطح کلان، سرمایه تعاونی افزایش قابل توجهی پیدا می‌کند. متأسفانه علیرغم اینکه تعدادی از تعاونیها در مجامع عمومی خود این موضوع را تصویب نموده‌اند، امور مالی ادارات ذیربط به بهانه‌های مختلف همکاری لازم را ندارند.

۲- تلاش در جهت افزایش سهام اعضاء

کمی تعمق متوجه می‌شویم که در مقایسه با رشد فزاینده قیمتها، سرانه سرمایه هر عضو در تعاونیهای مصرف یعنی ۲۰۲۷۲ ریال رقم بسیار اندک و ناچیزی است و تحت شرایط اقتصادی موجود پاسخگوی نیازهای ۲۱ هزار خانوار نمی‌باشد و بازنگری در سرمایه تعاونیها یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

از نکات قابل توجه در عملکرد تعاونیهای مصرف استان علیرغم سرمایه اندک، میزان فروش کالای آنها طی سالهای ۷۳ و ۷۴ می‌باشد. در سال ۱۳۷۳ میزان فروش تعاونیهای مصرف ۴۲۵۰ میلیون ریال و در سال ۱۳۷۴ بالغ بر ۵۶۰۰ میلیون ریال بوده است.

نظر به اینکه قیمت کالا در تعاونیهای مصرف بطور متوسط ۲۰٪ ارزانتر از بازار می‌باشد طی سال ۷۳، ۸۵ میلیون ریال و طی سال ۷۴ بالغ بر ۱۱۰ میلیون ریال کالا ارزانتر در میان اعضاء توزیع گردیده است.

مشکلات عمده‌ای که فرا راه تعاونیهای مصرف استان می‌باشد بطور خلاصه عبارتند از:

۱- پایین بودن سقف سرمایه تعاونیها

قانون تعاون تطبیق نداده است. تعداد اعضاء تعاونیهای مصرف کارمندی و کارگری بالغ بر ۲۱ هزار نفر می‌باشد که نماینده همین تعداد خانوار هستند. با احتساب بعد خانوار شهری (۴/۹ نفر) تعداد افراد تحت پوشش این تعاونیها حدود ۱۰۵ هزار نفر خواهد بود. به عبارت دیگر بیش از ۶۹٪ جمعیت شهری استان و حدود ۱/۵ جمعیت کل استان تحت پوشش خدمات تعاونیهای مصرف هستند.

میزان سرمایه ثبت شده این تعاونیها در مجموع ۴۲۶۱ هزار ریال است که سهم سرانه سرمایه هر عضو در کل تعاونیها ۲۰۲۷۲ ریال می‌باشد.

از مجموع ۳۶ تعاونی مصرف و اتحادیه آنها ۱۹ واحد آن کارمندی که دارای ۱۶۶۰۰ نفر عضو بیش از ۱۹۸ میلیون ریال سرمایه هستند. همچنین تعداد ۱۷ واحد آن تعاونیهای مصرف کارگری که دارای ۴۰۱۰ نفر عضو و بیش از ۸۳ میلیون ریال سرمایه هستند.

سهم سرانه سرمایه هر عضو در تعاونیهای کارمندی حدود ۱۱۹۲۰ ریال و در تعاونیهای کارگری ۲۰۸۸۰ ریال می‌باشد. با

فعلی تعاونیهای مصرف (افزایش حق عضویت).

۳- تلاش در جهت اجرای طرح وزارت تعاون در خصوص افزایش سرمایه تا سقف ۱۰۰ هزار ریال با استفاده از شیوه‌های تشویقی و ایجاد انگیزه در میان اعضا.

در این طرح میزان سرمایه‌گذاری هر عضو حداقل ۱۰۰ هزار ریال است که بدون احتساب سرمایه فعلی و سهام موجود اعضای تعاونی حداقل گردش سرمایه ۴ بار در سال در نظر گرفته شده و حداقل سودناخالص برای هر دوره گردش ۷٪ که جمعاً در سال ۲۸٪ خواهد بود. از ۲۸٪ سودناخالص موردنظر ۲۰٪ برای هزینه‌های جوایز و ۸٪ برای هزینه خدمات تعاونی منظور می‌گردد.

برای مثال در تعاونی با ۵۰۰ نفر عضو، جمع مبلغ سپرده ۵۰ میلیون ریال است که سودناخالص آن ۱۴ میلیون ریال می‌باشد، ۴ میلیون ریال بابت هزینه تعاونی و ۱۰ میلیون ریال آن نیز بابت هزینه جوایز در نظر گرفته شود. یا در تعاونی با ۱۵۰۰ نفر عضو جمع مبلغ سپرده ۱۵۰ میلیون ریال است که سود ناخالص آن ۴۲ میلیون ریال می‌باشد. ۱۲ میلیون ریال بابت هزینه تعاونی و ۳۰ میلیون ریال آن نیز بابت هزینه جوایز در نظر گرفته می‌شود.

۴- حمایت دولت از تعاونیهای مصرف بخصوص توسط وزات بازرگانی به منظور توزیع صحیح کالا.

شرکت‌های تعاونی مصرف با داشتن بازرسانی که در امور شرکت ذینفع می‌باشند و به صورت افتخاری انجام وظیفه می‌نمایند، در امر توزیع کالا قابل کنترل بوده و کالا را به مصرف کننده واقعی ارائه می‌نمایند.

۵- قانونمند نمودن حمایت و پشتیبانی از

تعاونیهای مصرف توسط ادارات و سازمانهای متبوع آنها. بدون شک رفاه کارمندان یک اداره در رفتار سازمانی آنها تأثیر مثبت دارد.

۶- تشکیل دوره‌های آموزشی به منظور آشنایی مدیران تعاونی با مسائل مالی، تجاری و مدیریت در تعاونیهای مصرف. برخی از این دوره‌ها توسط اداره کل تعاون برگزار می‌گردد ولی متأسفانه حضور تعاونیها در آن بسیار کم‌رنگ می‌باشد.

۷- در انتخاب مدیران تعاونیهای مصرف بر تخصص و بالا بودن سطح اطلاعات و کارآمد بودن تأکید گردد.

۸- از ادغام شرکت‌های تعاونی مصرف

کوچک که تعداد اعضا و میزان سرمایه آنها قلیل می‌باشد تعاونیهای بزرگ مصرف تاسیس گردد.

۹- شرکت تعاونی بسمت‌ها یک خانه شیشه‌ای است که عضو بایستی از آنچه درون آن می‌گذرد آگاهی کامل داشته باشد. در همین راستا به منظور جلب اعتماد اعضا ضرورت دارد اقدامات زیر به موقع صورت پذیرد:

الف - تهیه صورتهای مالی

ب - برگزاری مجامع عمومی عادی سالیانه

ج - صدور برگ سهام برای سهامداران

بقیه از صفحه ۲۱

مقولات توسعه اختصاص یافت، تصدیق شد. به عنوان مثال «برنامه عمل کنفرانس اجتماعی سران» جهت نیل به هدفهای خود در زمینه‌های کاهش فقر، اشتغال و یکپارچگی اجتماعی «خواسنار اختیار خط‌مشی‌های جامع بین بخشی» با مشارکت «دست‌اندرکاران جامعه مدنی، بخش خصوصی و تعاونی‌ها» گردید.

این مشارکت پیش از این در «کمیته سازمان ملل برای ترویج و پیشرفت تعاونی‌ها» (Copac) انعکاس یافته است. این نهاد از این جهت در سازمان ملل یگانه است که به عنوان حائل بین دستگاه سازمان ملل و سازمانهای غیردولتی عمل می‌کند که نماینده بخش‌های عمده جامعه است و در عین حال به عنوان مجمعی رابط در میان موسسات سازمان ملل فعال است.

بنابراین نهضت تعاونی با جهان شمولی مقیاسها و گوناگونیه‌ها و پافشاری بر مشارکت اجتماعی دموکراسی تقویت و توسعه پایدار مردم - محور بازناب جریان قدرتمند و ژرف کمال توأم با ارزشها و اصول سازمان ملل است. و این شالوده توسعه اجتماعی است.

را نادیده گرفته یا تلویحاً مجاز می‌دارد، از قبیل نادیده گرفتن حقوق بشر، تولید یا فروش سلاح، تباهی محیط‌زیست، سفته بازی مالی، تطهیر پول نامشروع، قاچاق مواد مخدر یا فرار از مالیات، منع می‌کند. در نتیجه این موضعگیری آشکار مشتریان بانک از ۱۹۸۸ بدین سو دو برابر شده است.

مشارکت اجتماعی برای توسعه پایدار

تعاونی‌ها به مثابه «مکاتب دموکراسی» به ترویج ثبات اجتماعی نیز یاری می‌رسانند. چه روشن است که دولت‌ها هر چند می‌توانند محیطی توانا ایجاد کنند، ولی بدون مشارکت اجتماعی متقابل که همه جامعه مدنی را به شیوه‌ای قدرتمند و دموکراتیک فعالانه درگیر کند، قادر نیست به توسعه پایدار دست یافته یا آنرا حفظ کند.

این واقعیت در سرتاسر دهه‌ای که در آن کنفرانس‌های مورد حمایت سازمان ملل به